

ARBEIDSRETTE

DOM

Avsagt: 31. mai 2010

Saksnr.: 32/2009

Lnr.: 24/2010

Dommere: Jakob Wahl
Tron Løkken Sundet
Magnus Aarbakke
Tove Stangnes
Julie Thaulow Rustad
Roger Andersen
Lars Chr. Berge

Saken gjelder: Tvist om forståelsen av bestemmelsen om endring av skiftplan i Bussbransjeavtalens § 4.4 femte ledd.

Landsorganisasjonen i Norge, med Norsk Transportarbeiderforbund Advokat Sigurd-Øyvind Kambestad

mot

Næringslivets Hovedorganisasjon Advokat Nina Melsom

DOM

- (1) Saken gjelder tvist om forståelsen av bestemmelsen om endring av vaktplan i Bussbransjeavtalens § 4.4.
- (2) Bussbransjeavtalen mellom Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)/Transportbedriftenes Landsforening (TL) og Landsorganisasjonen i Norge (LO) og Norsk Transportarbeiderforbund (NTF) for perioden 1. april 2008 til 31. mars 2010 har i § 4 bestemmelser om arbeidstid. Bussbransjeavtalen § 4.4 om ”Arbeidsplaner (skift- og turnusplaner)” har slik ordlyd:

”Arbeidsplaner (skift- turnusplaner)

For ansatte som arbeider til forskjellige tider i døgnet, skal det utarbeides arbeidsplaner i samarbeid med de ansatte ved deres tillitsvalgte.

Arbeidsplaner skal vise den ansattes daglige og ukentlige arbeidstid, hvile- og spisepauser samt ukentlig fritid.

Justering av arbeidsplanen

Mindre justeringer på allerede iverksatte arbeidsplaner, kan gjennomføres med kortere varsel etter forutgående drøftelser med de tillitsvalgte.

Endring av arbeidsplanen

Behovet for nye eller endringer i bestående arbeidsplaner, skal meddeles de tillitsvalgte så tidlig som mulig, hvoretter de tillitsvalgtes kommentar til planens innhold og organisering skal tillegges vekt.

Endringer i.f.m. helligdager

Ved utarbeidelse av ny arbeidsplan gis ikke anledning til å endre skiftplanene forut for helligdager med den hensikt at de ansatte må innarbeide bevegelige helligdager.

Varsling om endringer

Den ferdige arbeidsplanen skal foreligge i så god tid at bedriftens tillitsvalgte får minst 16 dagers varsel. Dette kan unntaksvis fravikes i samråd med de tillitsvalgte.

Supplering arbeidskraftbehov

Bedrifter som ønsker å supplere sitt normale arbeidskraftbehov, kan ansette fast ansatte uten fast arbeidsordning. Slike ansatte skal varsles om sin arbeidsplan så tidlig som mulig.

I slike tilfelle skal det i alle fall utarbeides plan som viser hvilke dager som er arbeidsdager og hvilke som er fridager.”

- (3) Bestemmelser om utligning av arbeidstiden er gitt i § 4.2, som lyder slik:

”Bedriften kan utligne arbeidstiden over åtte uker, dog således at den daglige arbeidstid ikke overstiger ni timer og ukentlig arbeidstid ikke overstiger 48 timer. Etter skriftlig avtale mellom bedriften og den tillitsvalgte, kan ovenfor nevnte utligningstid utvides, jfr. aml. § 10-5 nr. 2.

Dette gjelder også deltidsansatte forutsatt at dette fremgår av en på forhånd oppsatt arbeidsplan”.

- (4) Lønns- og arbeidsvilkår for bussjåfører var tidligere regulert i en overenskomst for rutebilselskaper utenfor Oslo og en overenskomst for rutebilselskaper i Oslo. I 1994 ble tariffpartene enige om å utarbeide en felles overenskomst for ansatte i rutebilselskaper – Overenskomst for transportselskaper i Norge (Transportoverenskomsten). Om tariffhistorien for de bestemmelser som er aktuelle i denne saken vises til ARD 2001 side 58.
- (5) I 1999 oppsto det tvist i Mørebil AS om arbeidsgiver ved utarbeidelse av ny arbeidsplan kunne legge fridager til helligdager. Ved dom av 5. mars 2001 (ARD 2001 side 58) kom Arbeidsretten til at når sjåføren var ferdig med utligningstiden (§ 4.2) så hadde vedkommende sjåfør heller ikke opparbeidet fridag. Arbeidsgiversiden ble således frifunnet.
- (6) Siden 1998 har NTF forhandlet sammen med Yrkestrafikkforbundet (YTF) ved revisjoner av Transportoverenskomsten. Oppgjøret i 2004 gikk til mekling. I meklingsmannens senere vedtatte forslag heter det som åttende strekpunkt under ”2. Tekniske endringer”:

**”For å nøytralisere virkningen av Arbeidsrettens dom av 05.03.2001 gjøres følgende endring: Del III, B1 § 3-3 første ledd endres til:
Ved utarbeidelse av ny arbeidsplan gis ikke anledning til å endre skiftplanene forut for helligdager med den hensikt at de ansatte må innarbeide bevegelige helligdager.”**

- (7) Denne teksten er lik § 4.4 femte ledd i Bussbransjeavtalen 2008–2010.
- (8) Saken for Arbeidsretten har sin bakgrunn i en tvist som gjelder en bussjåfør i Cominor AS, tidligere TIRB-rutene AS, som har en fast arbeidsplan hvoretter han arbeider fra mandag til og med fredag hver uke. Lørdag og søndag har han fri. I mai 2008 ble arbeidsplanen endret i forbindelse med pinsen. Det fikk som konsekvens at sjåføren måtte arbeide søndag 11. mai (første pinsedag) som ellers ville vært fridag, og det ble gitt fri på mandag 12. mai (annen pinsedag), som ordinært ville vært en arbeidsdag. Omleggingen av arbeidsplanen ble tatt opp i forhandlingsmøte mellom Troms Transportarbeiderforening og bedriften 25. april 2008. Protokollen har slik ordlyd:

”Sak 1: Endring av arbeidsplan i.f.m. helligdager

Saken gjelder tolking av § 4.4, Arbeidsplaner avsnitt fem, Endringer i.f.m. helligdager i Bussbransjeavtalen.

Denne gangen gjelder det en sjåfør som normalt har arbeidsuke fra mandag til fredag, men som i forbindelse med endring av planen i forbindelse med pinsen er blitt satt på kjøring 1. pinsedag. Det ut fra at det er helt normalt hos oss at sjåfører som ikke har helligdagskjøring (kjøring på søndager) på sin ordinære plan må kjøre på helligdager i forbindelse med endring av planer i jul, påske og maidager.

Når det gjelder pinsen har det vært vanlig at den som på sin ordinære plan har hatt kjøring på søndag 1. pinsedag, har fått den kjøringen på 2. pinsedag, i og med at en da kjører søndagsprogrammet. De som ikke har kjøring på søndager har da kjørt det som er på 1. pinsedag og får i mange tilfeller kortere vakt i og med at produksjonene er mindre på 1. pinsedag enn 2. pinsedag og en er da inne på sin ordinære plan fra tirsdag.

Så at vedkommende jobber 1. pinsedag er etter bedriftens mening ikke innarbeiding av bevegelig helligdag i og med at han ville vært på jobb en av disse dagene og han har fått varsel om endring plan inn fristen

Den tillitsvalgte mener at en ikke i dette tilfellet kan flytte kjøring/vakt fra 2. pinsedag (mandag) til 1. pinsedag (søndag) i og med at den ansatte på sin ordinære plan ikke har kjøring på søndager.”

- (9) NTF og TL avholdt forhandlingsmøte 29. mai 2008. Fra protokollen hitsettes:

”NTFs representanter viser til at vedkommende sjåfør har en fast arbeidstidsordning fra mandag til fredag.

I dette konkrete tilfellet har bedriften satt sjåføren til kjøring søndag (1. pinsedag) og på denne måten innarbeidet en bevegelig helligdag (2. pinsedag). Dette er i strid med Bussbransjeavtalens § 4.4. ”Endring i.f.m. helligdager”.

TLs representant presiserte at det i dette tilfellet ikke er foretatt endring av skiftplanen i den hensikt at den ansatte må innarbeide en bevegelig helligdag, jfr. § 4.4. i Bussbransjeavtalen.

Bedriften har overholdt fristen for varsling av arbeidsplanen og varslet kjøring på søndag, 1. pinsedag. Den aktuelle sjåføren får imidlertid fri etter planen mandag 2. pinsedag, og kommer derfor ikke mindre gunstig ut av endringen enn det en opprettholdelse av ordinær plan ville innebære.

TL fastholder at det ovennevnte tilfellet dermed ikke er i strid med Bussbransjeavtalen § 4.4.

Partene kom ikke til enighet.”

- (10) LO og NHO avholdt forhandlingsmøte 22. oktober 2008. Protokollen fra dette møte lyder:

”Det ble forhandlet med utgangspunkt i uenighetsprotokoll av 29. mai 2008.

Det ble ikke oppnådd enighet

Partene fastholdt de standpunkter som er kommet til uttrykk i uenighetsprotokoll av 29. mai 2008.”

- (11) LO/NTF tok ut stevning for Arbeidsretten 10. november 2009. Tilsvar ble inngitt 9. desember 2009. Partene har etter dette utvekslet prosesskrift. Hovedforhandling ble avholdt 11. mai 2010. To partsrepresentanter avga forklaring, og ett vitne ble avhørt.
- (12) *Landsorganisasjonen i Norge*, med Norsk Transportarbeiderforbund, har i korte trekk anført:
- (13) Den endring i arbeidsplanen som skjedde ved at sjåføren måtte kjøre på søndag (første pinsedag) og fikk fri på mandag (annen pinsedag) er i strid med Bussbransjeavtalen § 4.4 femte ledd. Endringen innebærer at sjåføren må innarbeide den bevegelige helligdagen – mandag annen pinsedag. Det må tas utgangspunkt i den etablerte arbeidsplanen. Sjåføren har i lang tid hatt som fast ordning at å arbeide mandag til fredag, med har fri lørdag og søndag. Endring av arbeidsdager i forbindelse med pinsen 2008 var en endring av fastsatt opparbeidet fridag fra søndag til mandag.
- (14) Bussbransjeavtalen § 4.4 femte ledd er til hinder for en slik endring av en fast arbeidstidsordning for den aktuelle sjåføren. Bestemmelsen må tolkes i lys av tariffhistorien, og spesielt endringen i Transportoverenskomsten i 2004 som hadde til hensikt å nøytralisere Arbeidsrettens dom av 5. mars 2001.
- (15) Det er nedlagt slik påstand:
- ”Det innebærer brudd på Bussbransjeavtalen § 4.4, 5. ledd, ”Endringer i.f.m. helligdager”, når en ansatt som etter arbeidsplanen skulle ha kjørt 2. pinsedag (mandag) får flyttet vaktene til 1. pinsedag (søndag).”**
- (16) *Næringslivets Hovedorganisasjon* har i korte trekk anført:
- (17) Arbeidsordningene for sjåførene i Cominor AS i forbindelse med pinsen 2008 ble endret slik at de sjåførene som skulle ha arbeidet annen pinsedag, ble satt til kjøring første pinsedag, mens de som skulle ha kjørt første pinsedag, ble satt til kjøring annen pinsedag.
- (18) I forbindelse med høytider – jul, påske og pinse – og om sommeren er det et annet transportbehov, og det skjer endringer i ruteplanene. Etter Bussbransjeavtalen § 4.4 fjerde ledd er det adgang til å foreta endringer i bestående arbeidsplaner når det er behov for det, og selskapet benyttet seg av denne muligheten. Varslingsfristen i henhold til bestemmelsen

er fulgt. Formålet med bestemmelsen i femte ledd er å sette skranker for arbeidsgivers adgang til å pålegge arbeidstaker å innarbeide en bevegelig helligdag. Det er ikke det som har skjedd i denne saken. Sjåføren fikk byttet sin arbeidsdag fra en bevegelig helligdag (annen pinsedag) til en annen bevegelig helligdag (første pinsedag). Paragraf 4.4 femte ledd er ikke til hinder for en slik endring. For øvrig bemerkes at det er kortere vakt på første pinsedag enn på annen pinsedag som følge av behov for mindre ruteproduksjon denne dagen. Situasjonen i denne saken atskiller seg fra det som var situasjonen i Arbeidsrettens dom fra 5. mars 2001.

(19) Det er nedlagt slik påstand:

”Saksøkte frifinnes.”

Arbeidsrettens merknader

(20) *Arbeidsretten* har kommet til at saksøkte må bli å frifinne, og vil bemerke:

(21) Busselskaper har skiftende behov for arbeidskraft. Dette gjelder både til ulike tider av døgnet og ulike dager i løpet av en uke. Det foretas gjennomsnittberegning av sjåførenes arbeidstid. Etter Bussbransjeavtalen § 4.2 kan selskapene ”utligne arbeidstiden over åtte uker, dog således at den daglige arbeidstid ikke overstiger ni timer og ukentlige arbeidstid ikke overstiger 48 timer”. Etter § 4.4 første ledd skal det ”for ansatte som arbeider til forskjellige tider i døgnet [...] utarbeides arbeidsplaner i samråd med de ansatte ved deres tillitsvalgte”. Etter annet ledd skal slike arbeidsplaner ”vise den ansattes daglige og ukentlige arbeidstid, hvile- og spisepauser samt ukentlig fritid”.

(22) I forbindelse med høstferier, vinterferier, jul, påske og pinse oppstår det et særskilt skiftende behov for arbeidskraft på grunn av avvikende rutetilbud. Det kjøres da færre ruter. Når arbeidsgiver ser at det er behov for nye arbeidsplaner eller endringer i bestående arbeidsplaner, skal de tillitsvalgte gis meddelelse så tidlig som mulig. Deres kommentarer til planens innhold og organisering skal tillegges vekt, jf. § 4.4 fjerde ledd.

(23) Bussbransjeavtalen § 4.4 femte ledd setter begrensninger ved utarbeidelse av ny arbeidsplan. Endring av skiftplanene forut for helligdager må ikke foretas ”med den hensikt at de ansatte må innarbeide bevegelige helligdager”.

- (24) Formålet med bestemmelsen er å sette skranker for arbeidsgivers forlegning av opparbeidede fridager for arbeidstakere som arbeider skift/turnus. Slike opparbeidede fridager skal ikke legges til bevegelige helligdager.
- (25) Bakgrunnen for den foreliggende tvisten er at sjåføren har en arbeidsplan hvor arbeidstiden gjennom året er forlagt fra mandag til og med fredag, med fri lørdag og søndag. I forbindelse med pinsen 2008 ble arbeidsplanen endret til fri mandag – annen pinsedag – og arbeid søndag – første pinsedag. Etter Arbeidsrettens syn har det i dette tilfellet ikke skjedd en endring av sjåførens arbeidsplan ”med den hensikt” å ”ide en bevegelig helligdag”. Arbeidstakeren ble pålagt å ta fri en bevegelig helligdag hvor han ellers ikke har fri, mot å arbeide en søndag hvor han vanligvis har fri. Det har således i dette tilfelle skjedd et bytte av fridager og ikke innarbeiding av en bevegelig helligdag.
- (26) Etter Arbeidsrettens syn kommer en slik endring av sjåførens arbeidsplan ikke i konflikt med Bussbransjeavtalen § 4.4 femte ledd. Hensikten med endringen har ikke vært at sjåføren måtte innarbeide en bevegelig helligdag.
- (27) Saksøkte må etter dette bli å frifinne.
- (28) Dommen er enstemmig.

SLUTNING

Saksøkte frifinnes.

Jakob Wahl (s.)

Tron Løkken Sundet (s.)

Magnus Aarbakke (s.)

Tove Stangnes (s.)

Julie Thaulow Rustad (s.)

Roger Andersen (s.)

Lars Chr. Berge (s.)